

گونه جدیدی از جنس *Nephoptera* Uvarov 1929 در ایران

(Orth. tettigonioides)

در حین مسافرتی که اخیراً بمنظور بررسی و جمع آوری حشرات منطقه غنی کردستان بوسیله همکار حشره شناس ما آقای مهندس دزفولیان بعمل آمده است تعدادی از راست بالان بسیار جالب که در بین آنها گونه ای از جنس *Nephoptera* Uvarov, 1929 وجود داشت مشاهده گردید که از لحاظ طبقه بندی جدید بود. و اینک بشرح کامل مشخصات گونه مزبور و مقایسه آن با سایر گونه های نزدیک میپردازیم.

Nephoptera dezfouliani sp. nov.

Holotype (نر)

محل جمع آوری ریثاب کردستان، تاریخ جمع آوری ۱۳۳۶/۵/۳، جمع آوری کننده عبدالعظیم دزفولیان. نمونه مزبور در مجموعه حشرات مؤسسه بررسی آفات و بیماریهای گیاهی اوین (تهران) نگهداری میشود

صفات مشخصه

حشره نر:

برآمدگی (Processus) دهمین نیم حلقه پشتی شکم (Tergite) در شکل شماره ۱ (متن فرانسه)

نشان داده شده است.

قطعات قاعده تخم ریز در شکل شماره ۴ (متن فرانسه) مشاهده میگردد.

حشره ماده:

شرح مشخصات کلی

حشره نر:

فرق سرکمی فشرده و دارای شیار میباشد. برآمدگی خطی (Carinula) پهلویی در پشت سینه اول (Pronotum) وجود ندارد. خارپیش ران (Coxa) پای جلوی دارای رشد خوبی است. ساق پای جلوی دارای ۱-۲ خار جانبی و دو خار دیگر انتهائی است. نیمه اول ساق پای میانی کمی عریض مجهز به ۴-۷ خار جانبی

و ۲ خار انتهائی میباشد . ران پای عقبی بدون خار ولی ساق پا ۱۹-۲۲ خار جانبی و دو مهمیز انتهائی دارد . شاخه رگ رادیال بالپوش (Rs) دارای دو انشعاب بوده و کاملاً از رگهای میانی (Median) و آنال (Anal) سوا میباشد. طول بال زیری ۱/۳ برابر طول بالپوش میباشد . دهمین نیم حلقه پشتی شکم (Tergite) دارای يك برآمدگی بزرگ میانی است که بطرف عقب متمایل بوده و صفحه بالای مخرج (Epiproct) را کاملاً میپوشاند . این برآمدگی حجیم دارای انتهای مدور و پخ و چین دار میباشد (مطابق شکل ۱ و ۲ در متن فرانسه). پیوسته های انتهائی نیم حلقه های پشتی شکم (Cercus) کوتاه ، محکم و خمیده است. صفحه زیرین مخرج (Paraprocts) پهن، محکم، کشیده و در انتها بدو شاخه برآمده خمیده بطرف عقب که بطور غیر کاملی قسمت زیرین ناحیه انتهائی برآمدگی دهمین نیم حلقه پشتی شکم را دربر میگیرد منتهی میشود (شکل ۱ و ۲). رنگ عمومی بدن سبز با لکه های کوچک زرد مایل بقهوای که سر ، پشت سینه اول (Pronotum) ، پاها ، نیم حلقه های پشتی شکم و قطعات پهلویی سینه را کم و بیش پوشانده است.

انتهای خار و مهمیز پاها سیاه ، بالپوش و انتهای بال زیرین نیمه شفاف ولی قسمتی از بال که در زیر بالپوش قرار گرفته شفاف و شیشه ای (Hyaline) است . Cercus یکرنگ میباشد .

حشره ماده

مشخصات آن بغیر از آلت تناسلی شبیه به ملخ نر میباشد. برآمدگی دهمین نیم حلقه پشتی شکم مطابق شکل ۳ میباشد. تخم ریز نیز که در شکل شماره ۴ نشان داده شده است دارای دندانهای درشتی است که $\frac{2}{3}$ لبه پشتی و کمی بیش از نصف طول لبه شکمی را میپوشاند.

قطعات پهلویی قاعده تخم ریز در هر دو طرف از دو قطعه تشکیل یافته. قطعه اولی بزرگ - گود و وقاشقی شکل (Cochléariforme) که بطرف پائین متمایل شده و قطعه دوم در مجاور اولی سه گوش مانند میباشد که جهت آن نیز بطرف پائین است.

صفحه زیرین مخرج (Paraprocts) باریک، چین دار و طول آن از طول قطعات تخم ریز تجاوز نمی نماید.

اندازه اجزاء مختلف بدن بشرح زیر میباشد:

اندازه (به میلیمتر)	۱ نر	۲ ماده	میانگین ۲ ماده
طول کلی بدن	۳۱	۳۵ - ۳۵	۳۵
طول پشت سینه اول (Pronotum)	۳	۳/۳ - ۳/۵	۳/۴
طول ران پای عقب	۱۵	۱۵/۵ - ۱۶/۵	۱۶
عرض « »	۱/۷	۲ - ۲/۲	۲/۱
طول بالپوش	۲۱	۲۴/۵ - ۲۴/۵	۲۴/۲
طول انتهای بال زیری که از زیر بالپوش نمایان است	۸	۷ - ۷/۲	۷/۱
طول تخم ریز	-	۷/۴ - ۸	۷/۷

يك نر (Holotype) و يا ماده (Allotype) و يك ماده ديگر (Paratype) كه كليۀ آنها از يك محل (دو حشرۀ اولي در يك روز و سومي يك روز بعد) جمع آوري گرديده است در موزه موسسۀ بررسي آفات و بيماريهاي گياهي اوين (تهران) نگهداري ميشود.

جاي بسي خوشوقتي است كه اين گونه جديد از جنس *Nephoptera* Uv. بنام دوست و همكار ما آقاي مهندس عبدالعظيم دزفوليان پياس زحماتي كه ايشان در جمع آوري نمونه هاي حشرات براي موزه حشره شناسي انستيتوي بررسي آفات و بيماريهاي گياهي كشيده اند نامگذاري شده است.

بختي در مورد طبقه بندي

چند نمونه اي كه مورد مطالعه قرار گرفته است تغييرات كوچكي چه از لحاظ تعداد خارهاي پا و چه از نظر اندازه هاي اجزاء مختلف بدن كه در جدول مربوطه منعكس ميشود نشان ميدهد.

ما در اين تشخيص و نامگذاري تقريباً از روش Ragge (1959, 425-427) كه در باره مشخصات گونه *N. bienkoi* بحث نموده است پيروي کرده ايم زيرا با ساني ميتوان به تشابه بسياري كه بين اين دو گونه وجود دارد پي برد. معيذا نبايد اختلاف موجود بين آلات تناسلي اين دو گونه را با در نظر گرفتن اينكه از لحاظ ساختمان كلي در يك گروه قرار گرفته اند فراموش كرد.

در بين گونه هاي گروه بندي كنوني از جنس *Nephoptera* Uv. حشره نر گونه جديد دومين حشره ايست كه دهمين نيم حلقه پشتي شكم (Tergite) آن بطور عميقي تغيير شكل يافته است همانطوريكه در نزد *bienkoi* Ragge ما هنوز نميدانيم كه آيا اين خواص در نزد حشره نر (*robusta* Bei-Bienko) كه ماده اش با شدت كم تري خصوصيات ماده هاي دو گونه ديگر را دارد موجود است يا خير؟ مراتب بالا اين فكر را بوجود مي آورد كه مجموعه فوق را كه در حال حاضر از تعداد كم ي گونه تشكيل شده است ممكن است بتوان در آتية با اضافه شدن تدريجي گونه هاي ديگر در يك زير جنس و يا حتي در يك جنس جداگانه قرار داد.

قبول يار در كردن عقيدۀ فوق مجدداً مسئله نسبي ارزش وجودي جنس *Pseudanerota* Bei-Bienko 1951 را به پيش ميكشد كه احتمالاً همچگونه دليلي براي وجود اين جنس نيست زيرا كه گونه تپيك آن *persica* Uv. بطور يقين در جنس *Nephoptera* Uv. قرار دارد و گونه ديگر *robusta* Bei-Bienko نيز در گروه بندي جديد *Nephoptera* Uv. وارد شده و در كنار دو گونه مذكور كه بحث آن در فوق گذشت قرار ميگيرد.

اينك براي تشخيص سريع اين سه گونه كليد زير ارائه ميشود:

- ۱ (۶) - دهمين نيم حلقه پشتي شكم كشيده ، در حشره نر بزرگ و در ماده كوچك است .
 - ۲ (۵) - لبه هاي صفحات تخم ريز داراي دندانهاي درشت ميشود (نر شناخته شده است) .
 - ۳ (۴) - قطعات قاعده تخم ريز طبق شكل ۴ . برآمدگي دهمين نيم حلقه پشتي شكم نر طبق شكل ۱ .
- برآمدگي دهمين نيم حلقه پشتي شكم در نزد ماده طبق شكل ۳ .

N. dezfouliani sp. nov .

۴ (۳) - قطعات قاعده تخم ریز طبق شکل ۷. برآمدگی دهمین نیم حلقه پشتی شکم نر طبق شکل ۵. دهمین نیم حلقه پشتی شکم ماده طبق شکل ۶.

N. bienkoi Ragge

۵ (۲) - لبه های صفحات تخم ریز دارای دندانهای ریز میباشد (نر شناخته نشده است).

N. robusta (Bei-Bienko)

۶ (۱) - دهمین نیم حلقه پشتی شکم در هر دو جنس نر و ماده معمولی میباشد.

N. tibialis Uv. و *persica* (Uv.) و *richteri* (B.-B.)